

Särskilda skäl

För att länsstyrelsen ska ge undantag från terrängkörningslagen krävs ett särskilt skäl. Funktionsnedsättning är ett exempel på särskilt skäl. Det finns en mängd olika särskilda skäl som vi presenterar nedan och har ett resonemang kring. Observera att texten speglar projektgruppens synpunkter och erfarenheter. Samtliga i projektgruppen arbetar med terrängkörningsfrågor i norra Sverige.

För att begränsa uppkomsten av markskador vid terrängkörning väljer vi oftast att begränsa antalet turer istället för att avslå ansökan om dispens. Till exempel kan en torrare våtmark klara av ett fåtal körningar under exempelvis älgjakten. Vår erfarenhet är att det kan fungera bra att begränsa antalet körningar. Gör vi inte detta blir skadorna i naturen allt för omfattande och läker inte. Förvaltningsrätten accepterar inte alltid att länsstyrelsen avslår dispensansökan. Om dispens ska ges beror av den sökandes skäl i relation till risken för skador i naturen. Där gör Förvaltningsrätten inte alltid samma bedömning som länsstyrelsen.

1) Funktionsnedsättning

Funktionsnedsättning kan enligt Naturvårdsverkets allmänna råd vara ett särskilt skäl för dispens men bör inte medges regelmässigt. Vi ska i varje enskilt fall ta ställning till ändamålet med körningen och tyngden i den enskildes behov i förhållande till områdets känslighet och allmänna naturvårds- och friluftslivsintressen. Körning bör endast medges inom ett visst avgränsat terrängområde, på en särskild färdväg, till exempel nära bostad, kring en fiskesjö eller jaktområde.

Naturvårdsverkets allmänna råd är inriktade på jakt och fiske. Projektgruppen vill tillägga att dispens på grund av funktionsnedsättning kan gälla andra aktiviteter än dessa, allt utifrån den sökandes intressen.

I områden där det rör sig mycket människor, till exempel i populära friluftsområden, bör man även väga in buller och säkerhet vid hanteringen av dispenser.

Dispens bör undvikas för större områden, till exempel hela län och i skyddade områden.

Ett funktionshinder ska alltid styrkas med läkarintyg som bifogas i ansökan.

Kom ihåg att vissa eldrivna rullstolar inte är att betrakta som motordrivna fordon och därför inte omfattas av terrängkörningsförbudet.

Jakt som sker i jaktlag, exempelvis älgjakt (lagjakt)

Projektgruppen menar att när sökanden är en person med funktionsnedsättning som inte kan gå längre sträckor i samband med lagjakt, kan dispens beviljas om följande förutsättningar uppfylls:

a. Terrängkörning planeras på produktionsmark, det vill säga aktivt brukad mark

Om sökanden har nedsatt funktionsförmåga eller inte kan gå alls (ska styrkas med giltigt läkarintyg) kan dispens medges till enstaka jaktpass, dock inte på våtmarker eller andra känsliga marker. Dispensen bör även begränsas till ett antal turer.

b. Terrängkörning planeras i områden med höga naturvärden

Den som i samband med jakt vill köra i områden med höga naturvärden behöver visa starka skäl för att få dispens.

Terrängkörning i områden med höga naturvärden bör endast ges till den som har läkarintyg samt jakträtt. Dispensen bör även begränsas till ett antal turer.

OBS! Ett jaktkort på annans mark kan inte jämföras med jakträtt. Projektet har inte fördjupat sig i denna fråga utan hänvisar till jakthandläggare på länsstyrelsen. Jakträtten följer oftast markägandet, det vill säga markägaren har jakträtten. Väldigt många arrenderar jakt, det vill säga man arrenderar jakträtten från markägaren och då har man jakträtt. Med jaktkort för jakt avses den avgift som betalas till Naturvårdsverket och då erhålls ett statligt jaktkort. Jaktkortet innebär ingen jakträtt utan är en obligatorisk avgift. Jakträtt har man om man är markägare eller har arrenderat jakträtten.

Om dispens för terrängkörning söks för jakt i ett område med höga naturvärden, till exempel våtmarker, och för en färdväg som delvis har markförstärkningsåtgärder, vilket gör att inget nytt markslitage tillkommer, anser vi att dispens kan medges.

Om det inte finns befintliga körspår bör dispens inte medges med resonemanget att den sökande bör kunna jaga i andra delar av jaktområdet.

På kalfjäll och i renbetesområdet bör dispenser helst inte beviljas. Samebymedlemmar med nedsatt funktionsförmåga bör beviljas tillstånd eftersom de har särskild jakträtt.

Enskild jakt, exempelvis småviltsjakt i norra Sverige

När en ansökan för terrängkörning avser enskild jakt och inte är knuten till ett specifikt jaktområde (jakträtt) bör du göra en bedömning utifrån om jakten kan ske på en mer lämplig plats. Till exempel närmare väg eller utanför skyddat område (om ansökt färdväg ligger inom skyddat område).

Läkarintyg krävs och dispensen bör begränsas till ett visst antal turer.

I känslig terräng, t ex fjällområdet kan dispens ges för personer med funktionsnedsättning om de har en särskild rätt till området, till exempel om de har jakträtten i området.

Fiske

Projektgruppen menar att i mindre känslig terräng kan dispens för terrängkörning ges för personer med funktionsnedsättning i samband med fiske. Fiskekort går ofta att köpa för olika områden och i många fall finns det sjöar som är belägna nära väg och i mindre känslig natur. Det kan till exempel vara gräsbevuxen mark på färdvägen som tål belastningen av terrängkörning vid ett fåtal tillfällen utan att det blir markskador.

Läkarintyg krävs och dispensen begränsas till ett visst antal turer.

Särskild fiskerätt

Projektgruppen anser att i känslig terräng, till exempel fjällområden kan dispens för terrängkörning ges till personer med funktionsnedsättning om de har en särskild rätt till området. Till exempel om sökanden är markägare, arrendator eller liknande. Körningen bör ske under den tidpunkt på året då den medför minst skada.

Du behöver kontrollera om sökanden har särskild fiskerätt i sjön eller vattendraget som ansökan avser. Med fiskerätt menas husbehovsfiske/yrkesfiske. Att köpa ett fiskekort räknas alltså inte som fiskerätt (jämför småviltsjakt).

Läkarintyg krävs och dispensen begränsas till ett visst antal turer.

Yrkesfiske:

Om sökanden har fiskerätt för yrkesfiske i en sjö eller vattendrag menar vi att länsstyrelsen kan bevilja dispens på samma grunder som undantaget att transportera ut vilt enligt terrängkörningsförordningen. Detta eftersom fisken behöver fraktas kallt, i exempelvis islådor, för att hållas i försäljningsbart skick.

2) Lång färdväg till älgpass/jaktområde etc.

Det finns ett undantag i terrängkörningsförordningen för att transportera ut älg, björn, dovilt, kronvilt och vildsvin ur jaktområdet till närmsta farbara väg. Observera att rådjur inte ingår här.

Dispenser för körning i samband med jakt av ovanstående arter, där lång färdväg anges som särskilt skäl, kan beviljas om körning ska ske i samband med övernattningsanstalt anser projektgruppen.

Övernattningen kan äga rum i exempelvis stuga eller annan fast plats, där kortast lämpliga sträcka från väg till färdmål överstiger cirka 5–10 km. Projektgruppen gör här bedömningen att det inte blir någon nämnvärd ökad körning i terrängen (att köra till en stuga som jakten utgår ifrån) i relation till undantaget att för att transportera ut viltet.

Dispens bör enbart ges för körningen till övernattningsstället, inte till jaktpass runt omkring övernattningsstället.

Dispensen när det gäller särskilt skäl "lång färdväg" ges som mest till ett fordon per jaktlag och ska gälla maximalt ett fordon med släp. Undantag finns. Enbart packning ska förvaras på fordonet och i släpet, vapnen ska bäras. Dispensen ska alltså gälla för transport av packning och inte persontransporter. Du kan medge dispens till en eller flera personer men bara ett fordon per tillfälle. Kom ihåg att det även bör fattas ett tilläggsbeslut att föraren får medföra sitt vapen på fordonet. Anledningen till detta är att det inte är tillåtet att lämna sina vapen utan uppsikt eller lämna över det till någon annan utan särskild lånelicens.

Om flera i jaktlaget är funktionsnedsatta bör vi rekommendera samåkning om funktionshindret medger detta. I dessa fall medges inte ytterligare dispens för andra i jaktlaget utan den/de funktionsnedsatta bör transportera all packning om funktionshindret medger detta. Undantag kan naturligtvis finnas.

3) Stugägare

Persontransport

Projektgruppen menar att det enbart är vid funktionsnedsättning som dispens kan medges för persontransport till en stuga. Ett undantag kan vara om sökanden har långt avstånd ca 5–10 km från farbar väg till egen stuga. Hög ålder är inget särskilt skäl i sig. Läkarintyg krävs och dispensen begränsas till ett visst antal turer.

Terrängkörning till stugor bör medges mycket restriktivt. Det är inte lämpligt att ge dispens för körning på till exempel våtmarker eller marker med höga naturvärden.

Materialtransport

Enligt naturvårdsverkets handbok om terrängkörning bör dispens inte ges inom skyddade områden. Om sökanden planerar körning inom skyddade områden ska dispensen begränsas till max 3-5 turer/år, vilket kan vara rimligt för tillsyn av fastigheten eller transport av material till exempel cement eller målarfärg för underhåll/reparation av stugan. Detta eftersom det finns många privatpersoner som har fastigheter/stugor inom skyddade områden.

Materialtransporter ska anpassas till den tid på året då minst skada uppkommer på marken, huvudsakligen vintertid, på snötäckt mark, den torraste perioden på året eller då marken har som störst bärighet. Sökanden måste kunna motivera varför transporter ska ske just under den tidpunkt som hen vill köra. Vi ska dock vara restriktiva med att ge dispens överhuvudtaget och alltid begränsa antalet turer/säsong, körningen ska också alltid ha ett syfte/särskilt skäl.

4) Övriga transporter

Att bedriva turistverksamhet kan utgöra ett särskilt skäl för dispens, men innebär inte att dispens alltid ska beviljas anser projektgruppen. Körningen ska vara direkt relaterad till verksamheten, det kan till exempel avse materialtransporter för att möjliggöra verksamheten. Transporterna bör styras till den tid på året då den gör minst skada. Vintertid på snötäckt mark i de delar av landet som är snötäckta vintertid. Under den torraste delen av året eller då marken har som störst bärighet. Om sökanden vill köra andra delar av året, behöver länsstyrelsen en motivering till varför körningen måste ske just då. Dispens bör inte medges för körning på till exempel våtmarker. Antalet turer begränsas.

Spångning/markförstärkning vid känsliga områden där det är risk för slitage eller markskador är viktigt för att verksamheten ska vara hållbar om verksamheten kräver transporter på barmark.

5) Motortävling/event

Enligt naturvårdsverkets handbok om terrängkörning och allmänna råd kan en tillfällig tävling eller event utgöra ett särskilt skäl för att ge dispens. Detta kan även gälla till exempel mtb-tävlingar/orienteringstävlingar/terrängmaratonlopp när man behöver köra ut exempelvis vatten i skogen till vätskekontroller. Dispensen ska gälla enbart själva tävlingsdagen och eventuellt någon dag innan/efter för förberedelse- och efterarbeten. Hänsyn ska tas till viltet beroende på årstid – jämför med orienteringstävlingar och vårdatumperioden.

Självklart ska hänsyn tas till växtlivet och markens bärighet. Blöta områden kan behöva skyddas – du kan behöva skriva in villkor i beslutet om att spång/bro/markförstärkning/annat slags skydd behöver anläggas om till exempel vattendrag passerar. I dessa ärenden behöver du ofta skicka remiss till kommunen och polisen. Kommunen kan ha synpunkter på exempelvis buller, avfall. Överträdelser av terrängkörningslagen är en polisiär angelägenhet. Ärendet kan även behöva skickas på intern remiss inom länsstyrelsen, lämpligen till "kulturmiljö" och "vatten" vid eventuell påverkan på fornlämningar och vattenområden. Överväg även om samråd enligt 12 kap. 6§ miljöbalken är lämpligt.

6) Civila räddningsinsatser

Enligt Naturvårdsverkets allmänna råd kan särskilda skäl för dispens föreligga *om en räddningstjänstövning är viktig för fullgörandet av räddningstjänstuppsdraget*. Detta kan gälla till

exempel fjällräddningen och sjöräddningen. Det här kan vara svårt att avgöra för länsstyrelsen, därför behöver sökande motivera varför övningen ska genomföras.

Missing People har i vanliga fall ett uppdrag av polisen att söka försvunna personer och får i och med detta uppdrag köra i terrängen (enligt 1 § terrängkörningsförordningen). De behöver dock dispens om de *inte* kör på uppdrag av polisen. Det kan till exempel handla om att sökandet efter en saknad person dragit ut på tiden och polisen avslutar sitt sökande. Vill Missing People vill fortsätta på egen hand behöver de söka dispens för eventuell terrängkörning.